

HONORE DE BALZAC , OTAC GORIOT

Razdoblje: realizam- francuski realizam

Roman pripada ciklusu *Ljudska komedija*

Vrijeme radnje: 1819.(doba Carstva i restauracije)

Mjesto radnje: Pariz, između Latinske četvrti i predgrađa Saint-Marceau; malograđanski pansion gospođe Vauquer te blještavi aristokratski saloni –povezuje ih siromašni student E. de Rastignac

Vrsta književnog djela: realistički roman, društveni, roman, roman karaktera

Roman pripada **kritičkom realizmu**

Kompozicija: Roman je komponiran prema zakonima dramske strukture

Utemeljen je na unutrašnjim i vanjskim sukobima. Vanjski sukobi su na relaciji stari-mladi, roditelji-djeca, bogati-siromašni, poštteni-iskvareni. Unutarnji sukobi su mnogo naglašeniji i dramatičniji (sukobi između ideala, htijenja i okrutne stvarnosti koja okružuje likove)

Roman započinje opisom mjesta radnje- predstavljena je panoramska slika četvrti u kojoj se nalazi pansion ,ulica, vanjski izgled pansiona, unutrašnjost pansiona gdje nastoji oživjeti interijer svim osjetilima. Razmještaj stanara u pansionu strogo je određen prema materijalnom statusu, a prva se na sceni pojavljuje vlasnica pansiona.

Teme romana:

1. Očinska ljubav
2. Želja mladog čovjeka da uspije u društvu
3. Težnja čovjeka, ogorčenog nepravednošću društva, da uspije nasiljem i zločinom

Riječ je o društvenom romanu u kojem je predstavljena slika francuskog društva prve pol. 19. st.

Problematika romana:

Očinska ljubav, odgoj, otuđenje, moralna deformacija, sumnje u vlastite ideale, gubljenje ideala u susretu s društvenim porocima, snalaženje provincijskog mladića u velegradu, problem uspjeha na društvenoj ljestvici, ljubav i brak, novac kao mjerilo svih stvari i osnovni smisao života, život francuske buzrzoazije prije i poslije francuske revolucije, materijalno i moralno propadanje francuskog plemstva nakon revolucije, život sirotinje u pariškim predgrađima

Fabula romana: Tri fabule se usporedno razvijaju i međusobno isprepliću-sve tri su vezane za stanare pansiona.

Prva fabula se veže za sudbinu naslovnog junaka-čovjeka koji je sav svoj imetak razdao obožavanim kćerima, a sam provodi posljednje godine života u bijedi

Druga fabula je vezana za mladog Rastignaca koji služi kao spona između malograđanske sredine te bogatih salona u koje se želi probiti.

Treća fabula vezana je uz uhićenje tajanstvenog stanara Vautrina, prijatelja i saveznika mladog Rastignaca kojega upoznaje s okrutnošću društvenog poretka i upućuje ga u tajne uspjeha unutar njega.

Pripovjedač-sveznajući pripovjedač koji poznaje ličnosti i događaje

Obilježja realizma:

1. priazana je slika društvene sredine sa svim problemima toga vremena
2. fabula i opisi podređeni stvaranju karaktera
3. likovi su socijalno psihološki motivirani
4. detaljizirani opisi
5. fabula :kronološki slijed zbivanja, kauzalnost
6. načelo tipičnosti :tipičan lik u tipičnim okolnostima
7. sveznajući pripovjedač
8. načelo istinitosti

Karakterizacija likova je detaljna:

1. vanjski opis lika
2. opis prostora
3. pripovijedanje
4. dijalog/monolog/unutarnji monolog
5. karakterizacija postupcima
6. karakterizacija lika imenom
7. unošenje subjektivnih formi u karakterizaciji lika (pisma,dopisi)
8. predmeti osobne uporabe ili oni koji okružuju lik

Svi ovi elementi se upotpunjuju,uzajamno tumače i zaokružuju

Balzacovi opisi su dugi, detaljni i realistični:

- a) vizualni (detaljan opis likova i prostora)
- b) psihološki(ugodaž,karakterne osobine)
- c) socijalni(imovinsko stanje,socijalno podrijetlo,klasna pripadnost)

Tri glavna lika:

Goriot- sam ga autor naziva vječnim ocem,jedan je od Balzacovih likova titana-lik kojim cijelog života upravlja jedna jedina strast –očinska ljubav.Karijeru je započeo kao nosač na tržnici,a nakon toga postaje trgovac brašnom i uspješan tvorničar tjestenine.(kroz njegov lik prikazano je propadanje trgovačkog sloja) Obogatio se i oženio iz ljubavi,a kada ostaje udovac,sam i očajan,svu svoju ljubav prenosi na kćeri.Obasipane ljubavlju i novcem izrasle su u emotivno deformirana bića.Bogato ih je udao,živjele su u raskoši najelitnijeg dijela Pariza.Kćerima nije značio ništa do nepresušnog izvora novca i materijalne sigurnosti.Upoznajemo ga u pansionu u koji je došao dobro opskrbljen.Umire sam očajno dozivajući svoje kćeri,a sahranjuju ga na trošak dvojice siromašnih studenata.Uz njegov lik upoznajemo snobizam i licemjerje njegovih kćeri(prazna kočija na sprovodu!).

Eugene de Rastignac-siromašni student, pripadnik osiromašenog plemstva, naslijedio tradiciju dobrog ukusa,etički besprijekorno odgojen.Mlad,inteligitan,lijep i siromašan.U Pariz je došao studirati pravo,ali zanesen blještavilom velegrada pronalazi tisuću nužnih stvari.

Počinje sumnjati u uspjeh poštenim radom i to ga dovodi u moralnu krizu.Iz moralnih dvojbi izlazi ogorčen spoznajom o sudbini pravih ljudskih vrijednosti.Ispunjen ironijom i gorčinom više se ničim ne iznenađuje.Na početku romana on ne sluti što je zloba i ne sluti intrige na kojima se temelji beskrupulozno pariško društvo.U ulozi njegovih savjetodavaca pojavljuju se njegov susjed Vautrin i gospođa de Bauseaunt.Rođakinja će mu biranim riječima reći što je potrebno da bi čovjek uspio u Parizu.Reći će mu da mora hladno računati,udarati

bez milosti, muškarce i žene smatrati poštanskim konjima koje će ostavljati da crkavaju na svakoj postaji. Cijena njegova uspjeha je velika – spoznao je lice i naličje čovjeka i društva, shvatio da novac i interes upravljaju društvom i ljudskim sudbinama, ali se ujedno i odlučio obračunati s ljudima koji su ga toliko ogorčili. Vodi mukotrpnu borbu s prljavim intrigama i licemjerjem visokog društva. Unatoč sumnjama uspio je sačuvati poštenje, a svoju humanost pokazuje u odnosu prema starom Goriotu.

„... a on pogleda u grob i u njemu pokopa svoju posljednju mladenačku suzu, tu suzu što je istrgoše svete emocije čista srca...” Rastignac ne odustaje od visokog društva već se odlučuje boriti s društvom svojim jedinim oružjem: razumom, ambicijom, upornošću.

*„Na tu šumnu košnicu spustio je pogled koji kao da je već crpao njezin med i rekao ove izvanredne riječi: **A sad je red na nama dvoma!**“*

Vautrin-četrdesetogodišnjak s obojenim zaliscima. Stanuje u stanu na drugom katu. Prema Eugenu gaji posebne osjećaje. Naći će se pozvanim da mladiću da nekoliko korisnih savjeta. Reći će mu da se put do uspjeha krči bljeskom genija ili spretnom pokvarenošću. Ispalirao je da se riješe Victorinina brata i tako nju učini bogatom nasljednicom i budućom ženom mladog studenta. Po njegovu mišljenju tajna velikog bogatstva bez jasnog podrijetla uvijek je u zločinu koji je zaboravljen zato što je izveden propisno. Svojim ciničnim primjedbama o društvenom uređenju i pravdi rekao je više nego svi ljudi i knjige zajedno. Stvorio je vlastiti moralni kodeks koji je amoralan kao i društvo u kojem živi. Vautrin je Balzacov glasnogovornik koji osuđuje licemjerje francuskog društva.

„Znate li kako se ovdje krči put do uspjeha? Iskrom genija ili spretnošću pokvarenjaka. U ovu masu ljudi treba uletjeti kao topovsko tane, ili se ušuljati kao pošast. Poštenje nije ni za što..... Ovo vam je istina o životu. Nije on ništa bolji od kuhinje, i on smrdi kao i ona, i tko hoće kuhati, mora uprljati ruke; treba samo upamtiti da ih poslije valja dobro oprati; u tome je sav moral našeg vremena.....“

Nema principa, ima samo događanja; nema zakona, ima samo okolnosti; viši čovjek prihvaća događaje i okolnosti i njima upravlja.“

NOVAC je demon koji pokreće sve u ovom romanu, baš kao i u pariškom društvu. Balzac nas uvodi u svijet prevarenih i varalica, svijet narušena morala i međuljudskih odnosa, svijet u kojem se poštenjem ništa ne postiže jer je pokvarenost vrlina i opća pojava. U svijetu spletki, egoizma, podlosti i laži opstaju samo nemilosrdni i bezobzirni. Novac je zamijenio bogove i onaj tko ga ima dobiva sva prava i povlastice. “On sve daje, čak i kćeri.“ Zbog njega se čovjek moralno degradira.

Gospođa de Bauseant odlazi iz pariškog društva – nagovještaj moralnog raspada svijeta lažnog sjaja.

Vautrina stiže pravda, a Goriot umire sam shvativši u agoniji da je prevaren. Roman završava raspadom, tragedijom i smrću.

Pansion gospođe Vauquer materijalno propada. Materijalna i moralna propast sjedinjene su kao izraz duboke krize društva i njegovih vrijednosti. Otac Goriot ostaje simbol iznevjerenog čovjeka, njegov je kraj upozorenje da se dobročinstva skupo plaćaju i da sve preuveličano vodi u tragediju. On predstavlja čovjeka koji je u potrazi za pravim ljudskim vrijednostima i međuljudskim odnosima novcu pridavao samo sporednu ulogu i stoga doživio intimnu tragediju.

Balzac je utjecao na Dostojevskog, Flauberta, Prousta, Sartrea

